

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА

**Ірина ДАВИДКО,**

*учитель історії Чернігівського ліцею №22
Чернігівської міської ради;
учитель правознавства Чернігівського обласного
наукового ліцею Чернігівської обласної ради*

ДЕНЬ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЮНЕСКО: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ГРА ДЛЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Мета заходу: поглибити знання учнів старших класів про діяльність ЮНЕСКО та значення участі України в цій організації; розвивати інтелектуальні, аналітичні й комунікативні навички школярів через участь у грі; формувати усвідомлення ролі культурної спадщини, освіти й науки у світовому розвитку; виховувати почуття національної гідності та відповідальності за збереження культурних цінностей України.

Обладнання: мультимедійна система, ноутбук, роздаткові матеріали (карта маршруту, стікери з прапорцями держав).

Підготовка: для участі збирають 2 команди по 5-6 учасників. Кожна заздалегідь обирає для себе назву, капітана. Крім того, обирають 3 членів журі, 1 хронометриста, який слідкуватиме за часом під час конкурсів. Захід розрахований на 45 хвилин.

ІНФОРМАЦІЙНА ЧАСТИНА

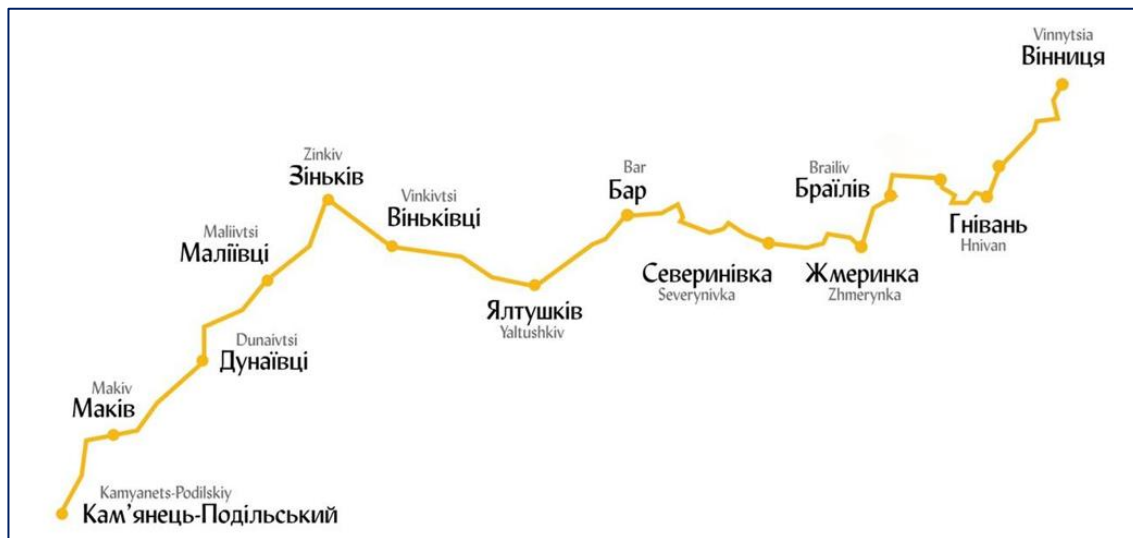
Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО або UNESCO) є міжнародною організацією, спеціалізованою установою ООН, що сприяє співпраці членів-держав у галузі освіти, науки, культури, служить ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охорони пам'яток культури тощо. Україна стала її членом 12 травня 1954 року.

За період членства наша держава підписала близько 15 міжнародних конвенцій, ухвалених ЮНЕСКО, серед них – конвенції про авторське право, про охорону культурних цінностей на випадок збройного конфлікту, про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти, про охорону підводної культурної спадщини тощо. У рамках співпраці з ЮНЕСКО Україною було відкрито 82 школи в різних регіонах держави, що беруть участь в багатьох міжнародних проєктах та розвивають молодь, 11 спеціалізованих кафедр при ВНЗ та понад 50 клубів ЮНЕСКО.

Станом на липень 2025 року Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО налічує понад 1220 об'єктів у понад 160 країнах світу. До Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні внесено 7 культурно-архітектурних пам'яток та 1 природний об'єкт. Наприкінці 2025 року ЮНЕСКО взяло під посилений захист ще 19 українських культурних об'єктів, збільшивши їх кількість у цьому спеціальному переліку до 46.

До числа пам'яток всесвітньої спадщини ЮНЕСКО входить Шлях святого Якова, або шлях до Сантьяго – паломницька дорога до могили апостола Якова в іспанському місті Сантьяго-де-Компостела, головна частина якої пролягає Північною Іспанією. Відомий з IX століття. З початку 1980-х популярність маршруту безперервно зростає. Більшість подорожує пішки, дехто на велосипедах, кілька подорожей зроблено верхи на коні або на вісліюку.

Camino Podolico (Подільський шлях святого Якова) – це перший в Україні пішохідний та велосипедний паломницько-туристичний маршрут, прокладений за моделлю європейського Camino de Santiago. Він пролягає через Поділля, з'єднуючи Вінницю та Кам'янець-Подільський (через Бар), та має довжину близько 250 км. Camino Podolico офіційно прийняли до Європейської федерації Шляху святого Якова на генеральній асамблеї організації 29 червня 2023 року в іспанському місті Потес.



КОНКУРС 1. «НА ШЛЯХУ СВЯТОГО ЯКОВА»

1. Перед учасниками карта, на ній позначені держави, що є членами маршруту Святого Якова. Кожна команда має пройти весь шлях, відповідаючи на запитання про ці держави та їх історичні та культурні пам'ятки.



2. Жеребкування: команди мають наклеїти прапори кожної країни за 1 хв. на карту. Перемагає та команда, що набирає більше балів (1 бал за правильно відмічений прапор).

Хорватія



Україна



Франція



Іспанія



Італія



Польща



Португалія



Нідерланди



Литва



3. Командам пропонується кілька варіантів руху:

- Україна – Литва – Польща – Нідерланди – Франція – Португалія – Іспанія
- Україна – Польща – Хорватія – Італія – Франція – Португалія – Іспанія
- Україна – Литва – Нідерланди – Франція – Італія – Португалія – Іспанія

Команда сама обирає маршрут.

Держави на маршруті

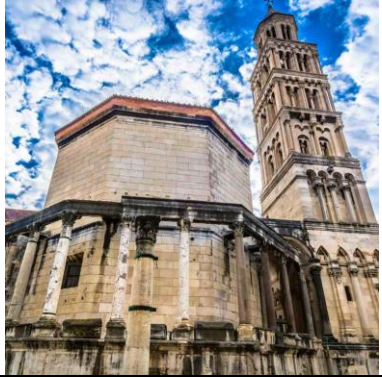
Хорватія	<i>Camino Croatia – серія стародавніх паломницьких маршрутів Святого Якова по всій Хорватії, які з'єднуються з іншими Caminos і зрештою ведуть до іспанської святині Сантьяго-де-Компостела. Маршрут Каміно в Хорватії тягнеться понад 2000 км.</i>
Франція	<i>Французький шлях – найвідоміший у всьому світі піший маршрут, тому найзавантаженіший і багатолюдний, особливо у літню пору року. Найкоротіший маршрут необхідний для отримання сертифіката паломника Французьким шляхом: Саррія – Портомарін – Палас-де-Рей – Меліде – Арсуа – Педросо – Сантьяго-де-Компостела.</i>
Італія	<i>Історичні паломницькі маршрути, що ведуть до Сантьяго-де-Компостела в Іспанії, а також внутрішні італійські ділянки, інтегровані до європейської мережі.</i>
Литва	<i>У 2016 р. приєдналася до європейської мережі шляхів Святого Якова, тим самим підкресливши спільне європейське християнське коріння. З того часу в Литві можна відвідати 32 об'єкти, позначених символом Святого Якова – мушлею: 11 костелів Святого Якова та інші святині.</i>
Нідерланди	<i>Основний маршрут у Нідерландах має довжину понад 175 км. Паломники часто починають свій шлях з великих міст, таких як Амстердам, Гарлем або Маастріхт, рухаючись на південь через Бельгію до Франції.</i>

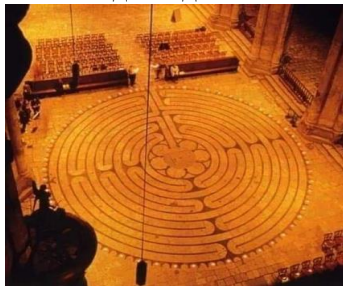
Польща	<i>Малопольський шлях святого Якова починається в Сандомирі і закінчується у Кракові. Планується перенести початок цього шляху у Люблін. У Підкарпатському регіоні на південному сході Польщі відкрили фрагмент Шляху святого Якова. Новий фрагмент – з Медики на польсько-українському кордоні до Перемишля.</i>
Португалія	<i>Camino Portugues – другий за популярністю, менш багатолюдний, ніж Camino Frances. Відстань: 643 км. Старт: столиця Португалії Лісабон, скорочена версія зі стартом в Порту – 260 км. Повний маршрут пролягає від Лісабона через Порту і долину річки Мінью. Шлях переважно рівнинний, не дуже складний, але на окремих ділянках є підйоми до 400 м.</i>
Іспанія	<i>Основна країна, на території якої лежить фінальна точка маршруту, Сантьяго-де-Компостела. Варіанти маршрутів: Camino Frances, Camino Portugues, Camino del Norte, Camino Primitivo, Via de la Plata, Camino Ingles, Camino de Finisterre.</i>

Запитання для проведення конкурсу

Враховуючи обраний командою маршрут, ведучий ставить запитання про відповідну державу. За правильну відповідь нараховується **5 балів**. За відповідь на запитання команди суперника – **10 балів**. Якщо команда не може дати відповідь на своє запитання, у неї може бути друга спроба. Якщо на друге запитання команда відповісти не може, вона не проходить державу з обраного маршруту. Щоб завершити маршрут, команді дається можливість відповісти на будь-яке запитання про іншу країну – на вибір суперника. Мета – завершити маршрут. За повне проходження нараховується **10 додаткових балів** (команда може не пройти маршрут до кінця, але набирає бали).

Питання про країни та їх пам'ятки з переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО

Держава	Пам'ятка	Запитання	Відповідь
Хорватія	Старе місто Дубровника	*Старе місто Дубровника – історичний центр хорватського міста, відомий як «Перлина Адриатики», стало відоме в усьому світі як «Королівська гавань» у 2012 році. Який серіал зробив це місце знаменитим? 	«Гра престолів» 
	Історичний центр міста Спліт і палац Діоклетіана	*Палац римського імператора Діоклетіана збудовано у 293-305 р, імператор відмовився від влади, жив у палаці до смерті, був одним із найзавзятіших гонителів християн. Цікаво, наскільки обурений би він був, якби дізнався про нинішнє призначення його мавзолею!? Яку функцію зараз виконує мавзолей Діоклетіана? 	Колишній мавзолей став католицьким кафедральним собором 

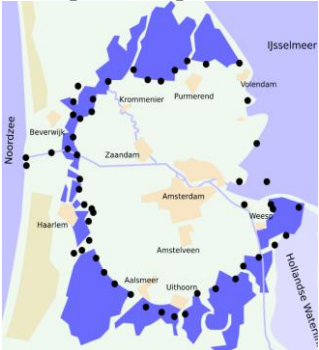
	Історичний центр міста Трогір	*Собор Святого Лаврентія – одна з центральних будівель міста. Яку функцію виконує будівля, вхід до якої прикрашено цим барельєфом? 	Баптистерій – окрема будівля або спеціальне приміщення при християнському храмі, призначене для здійснення тайнства хрещення
	Старіградська рівнина на острові Хвар	Старий Град в західній частині острова Хвар знаходиться під захистом Святого Роха, французького святого початку XIV ст. Вважалося, що він захищає від найстрашнішої біди середньовіччя. Назвіть цю страшну пошесть.	Чума 
Франція	Версальський палац і парк	28 листопада 1973 р. у колишньому королівському мисливському будинку відбулася «битва», що вивела американську моду на міжнародну арену. Тому унікальна і відома будівля тісно пов'язана не тільки з історією Франції, а й з історією моди. Про яку будівлю мова?	Версаль. Показ став «битвою» між п'ятьма французькими кутюр'є (Ів Сен-Лоран, П'єр Карден, Еммануель Унгаро, Крістіан Діор, Юбер де Живанши) та п'ятьма американськими дизайнерами (Оскар де ла Рента, Білл Бласс, Енн Кляйн, Рой Голстон, Стівен Берроуз) 
	Шартрський собор	*Шартрський собор – визначна пам'ятка архітектури Франції, відома вітражами та особливим зображенням на підлозі. Вона вимощена у вигляді давнього лабіринту. Поміркуйте, що символізує лабіринт, враховуючи те, що цей дизайн використано у католицькому храмі?	Символізує шлях віруючої людини до Бога 

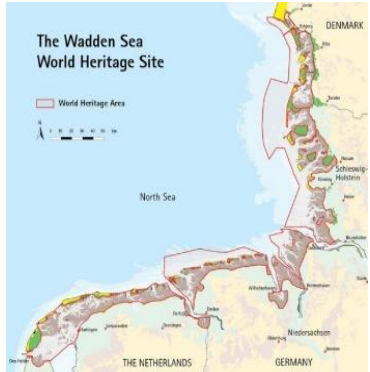
	Палац і парк Фонтенбло	*Перед вами фото з одного з музеїв, розташованих у палаці у павільйоні Гро. Він був заснований імператрицею Євгенією в 1863 р. Культуру якої країни демонструє музей? 	Китай 
	Ам'єнський кафедральний собор	*Собор Ам'єнської Богоматері або Ам'єнський собор має одну особливість, яку було виявлено дослідниками у 1990 роках за допомогою технології лазерної чистки фасаду. У результаті зараз проводять сучасне безкоштовне шоу, засноване на складній техніці освітлення. Що виявили вчені?	Фасад був поліхромним, було виявлено сліди фарби (червоного, синього, золотого кольорів) 
	Історичний центр міста Авіньйон	Авіньйонський міст через річку Рону – символ міста Авіньйон, популярна пам'ятка Франції. Він унікальний, але абсолютно не функціональний. Поміркуйте, чим особливий цей міст?	Над водами Рони височіє лише 4 арки мосту, з 22-х оригінальних. Приблизно посередині річки міст закінчується 
Італія	Церква Санта-Марія-делле-Граціє з фрескою Леонардо да Вінчі «Таємна вечеря»	*«Тайна вечеря» або «Таємна вечеря» — фреска італійського художника Леонардо да Вінчі, що передає останній вечір перед розп'яттям. «Таємна вечеря» зображує реакцію кожного апостола, коли Ісус повідомив їм дещо, що викликало емоційну реакцію присутніх. Жести та міміку учнів Ісуса прагнув передати да Вінчі, спрощуючи решту інтер'єру. Що повідомив Ісус?	«Таємна вечеря» зображує реакцію кожного апостола, коли Ісус сказав, що один із них зрадить Його 
	Замок Кастель-дель-Монте	*Замок Кастель-дель-Монте — один з найстаріших збережених середньовічних замків на півдні Італії, був побудований в 1240-1250 рр. І він викликає в	Призначення: вчені сперечаються з приводу того, навіщо замок було збудовано

		дослідників одне питання. У чому головна загадка будівлі?	
	Місто Верона	*Італійське місто Верона щороку приваблює сотні туристів. На зображенні – найбільш романтичний об'єкт міста, що став відомим завдяки визначному англійському письменнику. Чим відомий цей об'єкт?	Дім Джульєтта у Вероні («Ромео і Джульєтта» В.Шекспіра) 
	Вілла д'Есте в Тіволі	Вілла д'Есте – шедевр італійського *Відродження, на території розташовано кілька фонтанів. Фонтан «Рометта» – найоригінальніший у парку вілли д'Есте. Композиційно розташований на двох рівнях: тут можна побачити богиню Перемоги, вовчицю, човен з обеліском. Що символізує фонтан?	Місто Рим 
	Історичний центр Риму і володіння Ватикану	*У Ватикані функціонує одна установа, що носить назву «Інститут Релігійних Справ». Яке призначення має ця установа?	Банк 
Португалія	Коїмбрський університет	Університетська бібліотека Коїмбрського університету або Бібліотека Жуаніна, розташована у верхній частині університету, страждає від негативного впливу комах. Бібліотека відома як одна з двох у світі, яку від комах захищає колонія дрібних ссавців. Назвіть тварину, яка століттями забезпечує цілісність книг? 	Кажани 

	Монастир Баталья	Монастир Баталья (XIV ст.) – шедевр європейської архітектури. Враховуючи назву, висловіть припущення, що могло стати приводом для будівництва? 	Слово «баталія» з латинської мови – «бій», «битва». Побудований на честь вирішальної перемоги португальців у битві («Баталья») при Алжубаррота в 1386 р. проти королівства Кастилія, він став символом національної незалежності та ознаменував початок нової ери в історії Португалії
	Монастир Алкобаса	*Перед вами картина Paula Rego «Inês de Castro». На ній – коронація коханої короля Педру I, Інеш. Нині їх гробниці розташовані в монастирі Алкобаса навпроти одна одної. Поміркуйте, чому зображення королеви таке своєрідне? 	Інеш було вбито у 1355 році за наказом короля Афонсу IV. Педру I легітимізував їхній шлюб (стосунки довго були таємними) і прагнув вшанувати її як законну королеву Португалії. Ставши королем, Педру жорстоко помстився вбивцям і перепоховав Інеш у розкішній гробниці. За легендою, коронували тіло, ексгумоване з могили
	Монастир Христа у місті Томар	*«Вікно Будинку глави» монастиря Христа у місті Томар – є найбільш відомим елементом будівлі, виготовлене Діогу де Аррудою (1510-1513 рр.). Воно прикрашене символами ордена Христа та правителя Мануеля I, елементами мотузок, коралів та рослинними мотивами. Але у нижній частині є чоловіче зображення. Наявність його тут можна оцінити як достатньо нескромне явище, але не рідкісне. Кого саме зображено?	Діогу де Арруда, творець вікна 
Литва	Історичний центр Вільнюса	На фасаді Вільнюського університету є меморіальна дошка – символ пам'яті про видатного українського поета. Він був вільним слухачем, відвідував лекції з малювання професора Віленського університету Йонаса Рустемаса. Про якого поета мова?	Тарас Шевченко 

	Куршська коса	*На території литовської Куршської коси, унікальної вузької піщаної смуги, на пляжі можна знайти шматочок «литовського золота», яке століттями було візитівкою регіону. Що називають «литовським золотом»? 	Бурштин – це застигла викопна смола давніх хвойних дерев, що використовується як камінь для ювелірних прикрас 
	Археологічні пам'ятки культурного резервату Кернаве	*Кернаве – містечко за 35 км на північний захід від Вільнюса, було резиденцією верховних жерців. Поряд розташована долина Паяута та п'ять курганів-поховань (датуються XIII–XIV ст.). Поміркуйте, які вірування домінували тут на момент створення пам'яток регіону?	Язичництво. Хрещення Литви відбулося у 1387 р. за ініціативою польського короля та великого князя литовського Владислава II Ягайла та його двоюрідного брата Вітовта Великого. Панування язичництва підтверджується знайденими курганами та існуванням жрецтва 
Нідерланди	Схокланд та околиці	У 1859 р. Схокланд, колись один із найбільш населених островів затоки Зейдерзе, був покинутий жителями. Нині території осушені, оточені захисними дамбами. Якою була причина знелюднення острова?	Через свою невелику висоту над рівнем моря територія постійно піддавалася повеням. Це стало причиною переселення людей 

	Система оборонних споруд міста Амстердам	Оборонна лінія протяжністю 135 км розташована за 15–20 км від м. Амстердам. Перевагою водних перепон було те, що захист значних територій не вимагав численного війська. На момент завершення будівництва конструкція вважалася застарілою, бо не враховувала, вироблених під час Першої світової війни, практик ведення бою. Яку природну особливість місцевості використовували для оборони міста, плануючи будівництво цієї лінії укріплень?	Система дозволяла затопити прилеглі до оборонної лінії території протягом 48 годин, утворивши болота глибиною від 0,5 до 1,5 метра, та швидко відкачати з них воду за потреби. Відстань від водних перепон до центру м. Амстердама – 10–15 км, що убезпечувало його від ударів ворожої артилерії. Природна особливість – територія розташована низько відносно рівня моря, біля водойм 
	Вітряки в районі Кіндердейк-Елсхаут	У селі Пустовіти на Київщині зберігся вітряк 1902 року, подібний до голландських, який побудував місцевий житель Кузьма Дрига після повернення з Голландії, де працював. Ким працював Кузьма?	Мірошником 
	Внутрішнє місто і гавань Віллемстада	Внутрішнє місто і гавань Віллемстада – голландське колоніальне торгове поселення на острові, що має специфічні особливості, пов'язані з місцем розташування у субекваторіальному поясі. Після відкриття островів європейцями більшість корінних жителів померли від голоду чи хвороб, а частина потрапила в рабство. Оскільки економіка острова процвітала, це приваблювало сюди безліч голландських та єврейських торговців. Приваблювали тут також живописні пляжі. Де було побудоване це місто?	Нідерландські Антильські острови – колишня автономна територія у складі Королівства Нідерландів у Карибському морі, розформована 10 жовтня 2010 року. Мова про острів Кюрасао 

	Будинок Шредер	*Будинок Рітвельда Шредера розташований за адресою Принс-Хендріклаан, 50 в Утрехті. Якою була причина занесення будівлі до списку Світової спадщини ЮНЕСКО? 	Повна відповідь: «У 2000 році будівля була внесена до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що підкреслює її глобальне значення для розвитку модерністської архітектури. Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО обґрунтував включення, підкресливши чистоту ідей і концепцій, розроблених рухом «Де Стейл», які знайшли повне вираження в цьому будинку». Скорочена версія, що приймається: причиною стала чистота стилю та ідей архітектури модернізму
	Ваденське море	Ваттове (Ваденське) море дозволяє туристам здійснювати прогулянки, досліджуючи місцеву екосистему. Але зробити це можна не завжди! Для планування пішохідних прогулянок важливо перевіряти місцеві графіки. Можливість з'являється приблизно кожні 6 годин. Від чого залежить вибір часу прогулянки?	Для планування відвідування (пішохідні прогулянки по дну – wadlopen) важливо перевіряти місцеві графіки припливів і відпливів, оскільки час залежить від конкретної дати та точки на узбережжі. Відплив і приплив змінюють один одного приблизно кожні 6 годин, тобто повний цикл (два відпливи та два припливи) триває приблизно 24 години 50 хвилин. 
Польща	Історичний центр міста Кракова	Щогодини з північної вежі костелу Діви Марії в Кракові лунає Маріацький хейнал, який виконують хейналісти. Спочатку хейнал виконувався лише опівдні, він пунктуально визначав дванадцяту годину. Також мелодія використовувалася в якості сигналу про небезпеку. Поміркуйте, люди якої професії виступають в ролі хейналістів зараз, враховуючи давнє, тривожне, призначення мелодії?	Пожежники Державної пожежної служби 

	Соляні шахти в місті Величка	Французький дослідник Ле Лабур'єр (1647 р.) писав про цю пам'ятку: «Копальні велицькі не менш знамениті, ніж піраміди єгипетські, але корисніші. Вони є похвальною пам'яткою працелюбності поляків». За сім століть експлуатації тут було видобуто 7,5 млн м³ цієї осадової негорючої гірської породи без запаху. Що видобували в шахтах в місті Величка?	Сіль 
	Замок Тевтонського ордену в місті Мальборк	Замок у Мальборку – резиденція великого магістра Тевтонського ордену з 1309 по 1456 р. Після Першого поділу Польщі у 1772 р. тут розмістилися пруські війська. Німці володіли Мальборком до часів Третього рейху. Але в другу половину XX ст. замок увійшов у масштабних руйнуваннях. Хто і коли зруйнував більше половини замкової забудови?	Під час Другої світової війни найбільше руйнувань фортеці завдала Червона армія у 1945 р. З приходом 2-го Білоруського фронту тут розпочалися бої, які тривали два місяці 
	Зала Століття в місті Вроцлав	Що було приводом для спорудження Зали сторіччя у Вроцлаві у 1911–1913 р., виставкового містечка з великою універсальною залою на околиці сілезького міста Бреслау у складі Німеччини?	Приурочено до відзначення в 1913 р. сторіччя звільнення Німеччини від французької окупації часів Наполеона I Бонапарта 
Іспанія	Альгамбра	У минулому всі жителі палацу Альгамбра мали ходити по своїй доріжці. У представників однієї групи був свій коридор, окремі шляхи були виділені для інших жителів, також був спеціальний хід для дуже нечисельної групи. Згадані групи не можна було змішувати. Про які групи йдеться?	Соціальні прошарки, люди різного походження 
	Творіння Антоніо Гауді	*Будинок Вісенса – перший великий проект Гауді в Барселоні та приклад його	Продавав кахлі

		раннього стилю. Це літня резиденція фабриканта Мануеля Вісенса. Особливість будинку полягає в оздобленні фасаду. Подивіться на будинок і поміркуйте – чим займався фабрикант?	
	Королівський монастир Санта-Марія-де-Гвадалупе	У монастирі Санта-Марія-де-Гвадалупе 30 квітня 1492 року з'явився документ: «...ми наказали ЙОМУ вирушити з трьома каравелами флоту, як нашому капітану згаданих трьох каравел, до певних частин океану та моря щодо деяких речей, що стосуються нашої служби, і ми хочемо, щоб він взяв із собою згадані дві каравели, на яких ви маєте служити нам». Хто мав виконати цей наказ?	Христофор Колумб 
Україна	Київський Софійський собор	У дзвіниці Софійського собору зберігається великий дзвін (початку XVIII століття), що носить назву, пов'язану з меценатом, який замовив його. Як називається дзвін?	«Мазепа» 
	Резиденція Буковинських митрополитів	*Яка відома пам'ятка архітектури Чернівців зображена на гербі міста?	Центральна частина Парадної брами резиденції митрополитів Буковини і Далмації 
	Церква Святого Духа у Потеличах	*Церква Святого Духа у Потеличах була збудована найчисельнішими ремісниками тодішнього містечка. Потелич був центром цього популярного давнього ремесла. У Львівському музеї народної архітектури та побуту імені Климентія Шептицького відреставрували майстерню з	Гончарі

		Потелича 1930-х років. Які ремісники організували будівництво храму?	
	Церква святого Юра в Дрогобичі	Церква Святого Юра в Дрогобичі є пам'яткою галицької дерев'яної архітектури. У 1656 р. Церкву Святого Юра частинами перевезли до Дрогобича на волах. Походження цієї церкви пов'язане з селом Надієво, що розміщена зараз в Івано-Франківській області. Відомо, що дерев'яну церкву у Надієвцях обміняли на важливий харчовий продукт, який робив Дрогобич відомим ще в ті далекі часи. Про який продукт мова?	Сіль 

* – запитання супроводжується зображенням

КОНКУРС 2. «CAMINO PODOLICO: ПОДОРОЖ УКРАЇНОЮ»

Подільський шлях святого Якова (Camino Podolico) було офіційно включено до Європейської федерації Шляху святого Якова під час генеральної асамблеї організації, що відбулася 29 червня 2023 року в іспанському місті Потес. Мета федерації – виступати єдиним представником паломницьких маршрутів до Сантьяго-де-Компостела перед Інститутом європейських культурних маршрутів (Люксембург), забезпечувати дотримання критеріїв сертифікації Європейських культурних маршрутів.

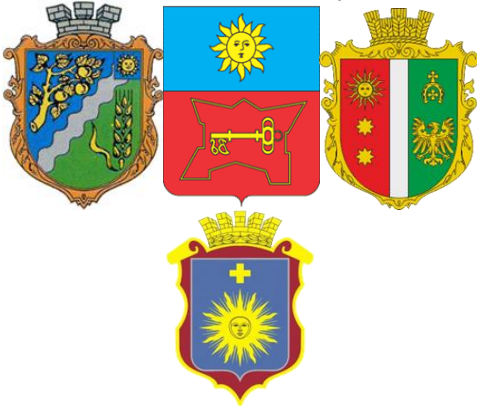
Завдання конкурсу: відтворити Подільський шлях святого Якова, відповідаючи на запитання з різних категорій знань. За правильну відповідь ви отримаєте картку з одним із пунктів шляху. Мета – зібрати всі картки, щоб скласти з них маршрут.

Пункт	Запитання	Відповідь
Вінниця	*В Іллінецькому районі на Вінниччині знаходиться унікальна геологічна пам'ятка природи. Як вона утворилася? 	«Іллінецький кратер» – місце падіння метеорита

	У Вінниці розташовано унікальну плаваючу споруду. А велика кількість подібних за призначенням конструкцій зробила Вінницю столицею цих споруд в Україні. Про що мова? *Історичний квартал у центрі Вінниці, один із найстаріших районів міста, що формувався з кінця XVII–XVIII ст., носить цікаву назву – «Вінницька Єрусалимка». Що було причиною появи такого найменування?	Плаваючий фонтан  Єрусалимка – квартал єврейських ремісників у центрі Вінниці, знамените єврейське містечкове бароко 
Гнівань	*Гніванський кар'єр забезпечував цією темно-сірою гірською породою Київ та столицю СРСР (особливо у післявоєнний час). Промислова розробка розпочалася у 1870 р. під час прокладання залізниці Київ-Одеса, будівництво якої потребувало багато місцевих будівельних матеріалів. Який це матеріал? *Гніванський костел – перлина Гнівані. До 1930 р. тут «жили» Зигмунд, Кароліна і Сигнатурка. Що назвали такими такими поетичними найменуваннями? *Перед вами герб Гнівані Вінницького району Вінницької області. Геральдична фігура у формі прямокутника з хрестом та 16-кутною зіркою на зеленому тлі є стародавнім символом Подільського краю. Золоті колоски на жовтому тлі символізують добробут та багатство краю. Що символізують зубчасте коліщатко та блакитна стрічка? Блакитній стрічці треба і назву дати.	Граніт  Дзвони, весною 1930 р. зняті для потреб електротехнічної промисловості  Розвиток промисловості та річка Південний Буг 

Браїлів	З якою подією пов'язаний перехід Браїлова до складу Російської імперії наприкінці XVIII ст.?	Поділля увійшло до складу Російської імперії у 1793 р. внаслідок другого поділу Речі Посполитої
	*«Політична, статистична та геральдична карта Волині, Поділля та Українських провінцій колишньої Польщі» 1863 р. була складена Зигмундом Герстманом. Браїлів Потоцьких зображений так. Чому на зображенні хрест на храмі зламано? 	Після повернення Поділля Польщі в Браїлові господарював знатний рід Потоцьких, який відомий примусовим насадженням католицизму на Східному Поділлі. У 1744 р. Францішек Салезій Потоцький заклав костел із монастирем тринітаріїв. Після польського повстання 1831 р. російська влада перетворила колишній кляштор тринітаріїв на православний монастир, оселивши тут монахинь з Вінниці. Розбиті хрести на мапі символізують знищені католицькі церкви та монастирі
	*Чому Велику синагогу у Браїлові називають «швейною» (приблизно з кінця 30-х років XX ст.)? 	Точний рік закриття Великої синагоги невідомий, проте встановлено, що в 1938 р. в її приміщенні вже працювала Браїлівська швейна фабрика
Жмеринка	*Будівля архітектора Зиновія Журавського (в 1899-1904 р.) у 2015 р. потрапила до 15-ки найкращих аналогічних споруд світу. Художник Петро Куцак побачив її такою. Яке справжнє призначення споруди? 	Це вокзал. Історичний розвиток міста як великого залізничного вузла розпочався з будівництва залізниці Київ-Балта-Одеса у 1860-х роках. Тому вокзал-пароплав також прямує до Одеси 
	*У міському історичному музеї Жмеринки можна побачити унікальні роботи Заслуженого майстра народної творчості України Михайла Маслюка, відзначені у Книзі рекордів Гіннеса. Справу свого дідуся продовжує онук Михайла Маслюка – Сергій Тетерін. Користуючись підказками на фото, поміркуйте, чим відзначилися М.Маслюк та С.Тетерін?	Мікромініатюри 

Северинівка	Герб Северинівки прикрашений зображенням золотого орла з червоними дзьобом і кігтями. У назві і гербі – пам'ять про засновника населеного пункту. Назвіть його ім'я.	Северинівка була заснована Северином Орловським
Бар	У цьому місті у XVIII ст. сформувалося військово-політичне об'єднання польської шляхти і римокатолицького духовенства, спрямоване проти короля Станіслава Августа Понятовського та втручання Російської імперії у внутрішні справи Речі Посполитої. Яку назву мало це об'єднання?	Барська конфедерація
	*Розгляньте два зображення. На одному – герб Бара, на другому – реконструкція фортеці Бара. Поміркуйте, що символізує зображення ключа? 	Символізує приналежність до Поділля, а також є знаком того, що місто було важливим оборонним пунктом 
Ялтушків	Одного разу в Ялтушкові стався колапс: різні торгові площі самовизначились щодо прийому валюти того чи іншого зразка. Одні приймали лише українські гроші, інші – «крони», ще на іншій домінували «керенки», а продавці масла, яєць та інших продуктів розраховувалися «миколаївками». Коли могла скластися така ситуація?	11 листопада 1918 р. «Миколаївки» – це народна назва паперових грошей (кредитних білетів) Російської імперії, які випускалися за часів правління імператора Миколи II (1894–1917). «Керенки» – це народна назва паперових грошових знаків (казначейських знаків), що випускалися Тимчасовим урядом Росії у 1917–1918 рр. за прем'єрства Олександра Керенського. На початку XX століття (до 1918 року) основною валютою на території Австро-Угорської імперії, до складу якої входили західноукраїнські землі (Галичина, Буковина, Закарпаття), була австро-угорська крона. У 1918 р. в Україні з'явилися перші власні паперові гроші Української Народної Республіки (УНР) – карбованці, а згодом було введено і гривню
Вінківці	*Перед вами герб Вінківців (Хмельницька область). Другий герб – міста Бар (Вінницька область), третій – Северинівки (Вінницька область), четвертий – Кам'янець-Подільського	Подільський регіон. Сонце – давній геральдичний символ, що в Україні найчастіше символізує родючість, життя, світло та енергію, а також є традиційним знаком Поділля

	(Хмельницька область). Вони мають спільний елемент – сонце. Що об'єднує ці населені пункти? 	
Зіньків	Влітку 1942 року на околиці Зінькова сталася трагедія. Із спогадів: «Ми жали на полі ріпак, коли побачили велику колону людей, яких вели до яру. Жінки вели за руки дітей, несли немовлят. Колону охороняло декілька поліцаїв. Їх підвели до яру. Раптом пролунали автоматні черги і несамовиті крики сотень людей». Представники якого народу були страчені?	Євреї. Колись тут мешкало чимало євреїв: перша згадка про них у Зінькові – від 1526 р. На початку XX ст. євреї мали тут школи, велику синагогу. У 20–ті роки минулого століття у Зінькові було дві сільські ради: українська та єврейська
Маліївці	*Малівецький водоспад у Малівецькому парку утворений штучно, але у самій скелі є двоповерхова печера. У ній за легендою переховувався від переслідувань царських властей «останній гайдамака». Зараз ці печері іноді називають його ім'ям. Про якого історичного діяча мова?	Грот названий на честь легендарного народного героя Устима Кармалюка 
Дунаївці	*Сучасний герб Дунаївців представляє собою щит, у чорному полі на зеленій основі стоїть білий журавель із червоним дзьобом і лапами. В одній лапі він тримає щось, що, за легендою, допоможе не заснути – якщо він засне, цей предмет його розбудить. Що тримає журавель? 	Камінь 

Маків	Відомий військовий командувач Речі Посполитої, кіннотник хоругви гетьмана Яна Собеського – Юрій (Єжи) Володйовський, народжений у Макові, загинув 26 серпня (за деякими даними 27 серпня) 1672 р. під час облоги турками Кам'янецької фортеці. Після капітуляції фортеці тогочасний кам'янецький єпископ Веспазіан Лянцкоронський придумав прізвисько Володйовському – воно прижилося. Назвав він його на честь найхоробрішого воїна в троянському війську. Як назвав Володйовського Лянцкоронський?	Гектор кам'янецький. Порівняння з Гектором – легендарним троянським героєм, захисником Трої – підкреслювало героїзм Володйовського в спробах утримати фортецю перед переважаючими силами ворога
Кам'янець-Подільський	Найвища башта Кам'янець-Подільського замку називається Папською (Юліанською або Кармелюковою). Поміркуйте, чому вона має таку назву?	Папська вежа названа на честь папи Юлія II, який пожертвував польському королю Олександру Ягеллончику кошти на ремонт вежі. Тут же тричі ув'язнювали Устима Кармелюка
	*Серед найпопулярніших об'єктів Кам'янець-Подільської фортеці – Боргова яма. За давніми переказами, сюди саджали тих, хто надто довго не міг чи не хотів віддавати позичене. У Боргові ямі зараз знаходиться муляж чоловіка. З часом з'явилася своєрідна традиція та прикмета, пов'язана з нею. Що робили туристи та відвідувачі комплексу, щоб не мати боргів?	Сучасні туристи щедро закидали муляж чоловіка монетами 
	В одній з башт фортеці свого часу був ув'язнений відомий повстанський ватажок Устим Кармелюк. І йому вдалося втекти, що стало темою для багатьох легенд. Жінкам найбільше подобається та, у якій саме один предмет жіночого гардеробу допоміг Кармелюку здійснити відчайдушний крок. За час тюремного перебування героя часто навідували жінки, щораз інші. І кожну з них він просив залишити йому на згадку невеликий подарунок. Чоловік назбирав подарунків, зв'язав своєрідний канат, і зміг спуститися по ньому із майже 30-метрової висоти. Що дарували йому жінки?	Він просив залишити на згадку хустку 
	Оборонні укріплення в Кам'янці-Подільському вважаються зразком найкращих фортифікацій Східної Європи, які завжди були готові прийняти удар. Кам'яна брама, яка до 1876 р. відкривала замкову територію, вітала гостей написом «FELIX REGNUM QVOD TEMPORE PACIS	«Щаслива держава, яка в часи миру готується до війни»

	TRACTAT BELLA». Переклад такий: «Щаслива та держава, яка...». Що ж робить державу щасливою?	
	Захопити Кам'янецький замок було не такою вже і легкою справою. Класичною стала розповідь про те, як у 1621 р. до фортеці підійшов турецький султан Осман. «Хто так укріпив це місто?» – запитав султан. Після отриманої відповіді султан відступив. Що сказали Осману?	«Сам Бог!» – була відповідь. «Так хай Бог його і здобуває», – сказав султан і відступив від міста
Завалля	*Некомерційна організація «Атлантида» була створена 24 липня 2006 р. для захисту місцевих природних пам'яток, їх розвідування, вивчення, популяризації здорового способу життя та зеленого туризму. Емблема організації перед вами. Які саме пам'ятки захищає «Атлантида»?	Печери. Основною метою є об'єднання людей, зацікавлених у розвитку спелеології і спелеотуризму. Однією з таких печер карстового походження є «Атлантида», яка вважається найкрасивішою не тільки в Україні, але і в Європі. В середині живуть кажани різних видів



* – питання супроводжується зображенням

Завершується гра підрахунком балів, підбиттям підсумків гри та нагородженням переможців.

Список використаних матеріалів

- 100 Великих загадок історії України. Таємниці Кам'янець-Подільської фортеці. URL: <https://surl.li/evzlyx> (дата звернення: 25.04.2026).
- 10 цікавих фактів про Вінницю. URL: <https://moemisto.ua/vn/blog/10-tsikavikh-faktiv-pro-vinnitsyu-613.html> (дата звернення: 18.04.2026).
- 20 фактів про Жмеринку, які повинен знати кожен турист і жмеринчанин. URL: <https://surl.li/nauebs> (дата звернення: 19.04.2026).
- 25 цікавих фактів про Венецію. URL: <https://faktypro.com.ua/page/25-czikavikh-faktiv-pro-venecziyu> (дата звернення: 16.04.2026).
- 5 європейських піших маршрутів, які варто пройти у 2026 році. URL: <https://www.journeys6senses.com/5-new-walking-routes/> (дата звернення: 26.04.2026).
- Амстердама лінія оборони. URL: <https://surl.li/ftqvtc> (дата звернення: 26.04.2026).
- Будинок Шредера: символ архітектурної революції та ікона Де Стейла з Утрехта. URL: <https://surl.li/vdxheg> (дата звернення: 26.04.2026).
- «Виступали козаченьки з міста із Зінькова». URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/1700/286/60034/> (дата звернення: 19.04.2026).
- Відкрито новий відрізок Шляху святого Якова. URL: <https://surl.li/uxhahf> (дата звернення: 16.04.2026).

10. Вільнюса історичний центр. URL: <https://surl.lu/hetxgn> (дата звернення: 18.04.2026).
11. Геній місця: 5 шедеврів Антоніо Гауді. URL: <https://surli.cc/pozphx> (дата звернення: 18.04.2026).
12. Гнівань. URL: <https://andy-travel.com.ua/gnivan> (дата звернення: 19.04.2026).
13. Дивовижний Ватикан: 50 цікавих фактів про найменшу, але дуже впливову державу. URL: <https://surl.li/yhndao> (дата звернення: 18.04.2026).
14. Дунаєвецька міська територіальна громада. Символіка. Прапор міста. URL: <https://dunrada.gov.ua/pro-hromadu/symvolika> (дата звернення: 19.04.2026).
15. Зала сторіччя у Вроцлаві. URL: <https://surl.li/hgvcm> (дата звернення: 18.04.2026).
16. Литва та море: подорож до балтійських берегів і історії. URL: <https://www.karpaty.net.ua/lytva-ta-more-podorozh-do-baltiyskyh-beregiv-i-istoriyi/> (дата звернення: 26.04.2026).
17. Містечко гончарів і найдавнішої дерев'яної церкви України. Історія Потелича і його гончарного ремесла. URL: <https://surl.li/nzjbrd> (дата звернення: 18.04.2026).
18. На Київщині відреставрували «голландський» вітряк. URL: <https://surl.li/dqjvjv> (дата звернення: 18.04.2026).
19. Нідерландські Антильські Острови. URL: <https://turne.ua/ua/countries/antilskiye-ostrova/sight> (дата звернення: 26.04.2026).
20. Однозначно, що Гектор. URL: <https://surl.li/vhpuce> (дата звернення: 25.04.2026).
21. Палац Альгамбра: перлина мавританської спадщини в серці Іспанії. URL: <https://surl.lu/jaaazt> (дата звернення: 26.04.2026).
22. Печери Кармалюка. URL: <https://discover.ua/locations/peshchery-karmalyuka> (дата звернення: 19.04.2026).
23. Список об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://surl.li/bzzldj> (дата звернення: 16.04.2026).
24. Таємниця мелодії Маріацького гейналу. URL: <https://krakow-trend.eu/uk/eternal-4415-tayemnyczya-melodiyi-mariaczkiego-gejnalu> (дата звернення: 18.04.2026).
25. У Вінниці показали золоту колекцію мікроскопічних фігур: лелека на голці і прапор, як волосина. Фоторепортаж. URL: <https://surl.li/pwvulk> (дата звернення: 25.04.2026).
26. Україна стала членом ЮНЕСКО. URL: <https://surl.li/khbhuw> (дата звернення: 16.04.2026).
27. Україна та ЮНЕСКО – 70 років співпраці. URL: <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/751/> (дата звернення: 16.04.2026).
28. Хмельницька обласна громадська організація «Спелеологічний клуб «Атлантида». URL: <https://surl.li/oiruuz> (дата звернення: 26.04.2026).
29. Церква Святого Юра. URL: <https://inside-ua.com/places/tserkva-sviatoho-yura-drohobych> (дата звернення: 25.04.2026).
30. Церква Святого Духа у Потеличі. Один з найдавніших дерев'яних храмів України. URL: <https://surl.li/odbhov> (дата звернення: 26.04.2026).
31. Цікаві факти про Вінницю та область, які ви могли не знати. URL: <https://surl.lu/ttwzxe> (дата звернення: 18.04.2026).
32. Цікаві факти про Софіївський собор у Києві. URL: <https://dovidka.biz.ua/sofiyivskiy-sobor-tsikavi-fakti> (дата звернення: 18.04.2026).
33. Шлях Каміно де Сантьяго: Camino De Santiago – маршрути і корисна інформація. URL: <https://surl.lu/syuyam> (дата звернення: 16.04.2026).
34. Шлях Святого Якова: історія, маршрути та сучасне паломництво. URL: <https://surl.li/aqvszw> (дата звернення: 16.04.2026).
35. Camino Podolico. URL: <https://caminopodolico.net/pro-proyekt> (дата звернення: 18.04.2026).
36. Hnivan Granite Quarry, Hnivan. URL: <https://travels.in.ua/robots.txt/object/3710/hnivan-granite-quarry> (дата звернення: 18.04.2026).
37. Inês de Castro. URL: <https://www.murrayedwards.cam.ac.uk/womens-art-collection/artwork/ines-de-castro> (дата звернення: 16.04.2026).
38. Real Provision de los Reyes Catolicos. URL: <https://surli.cc/ysaudo> (дата звернення: 18.04.2026).